

Проблема стигми та дискримінації щодо ВІЛ-позитивних людей

Основні джерела походження стигми, що асоціюються з ВІЛ/СНІДом, пов'язані із страхами населення та зв'язку цієї хвороби з групами ризику (наркозалежними чи жінками комерційного сексу). Як показує практика, високий рівень освіти та поінформованості допомагає людині краще розібратися в проблематиці та менше реагувати на існуючі публічні правила щодо прийняття людей з ВІЛ/СНІДом.

Якщо йдеться про ВІЛ-позитивних дітей, то громадська думка може болісно впливати не тільки на них, але й на всю їхню сім'ю. У дітей, як правило, дуже високий рівень страху щодо розкриття свого статусу в школі, серед друзів чи навіть у родинному колі. Тому батьки дуже часто вимушені залишати місце проживання через випадки дискримінації з боку соціального оточення. Як наслідок – підвищується самоізоляція сімей з дітьми, вони рідко спілкуються зі своїми ровесниками чи сусідами.

Стигму, як правило, розглядають як навішування ярликів, а дискримінація є її наслідком: на рівні конкретних дій чи проявів. Наприклад, примусове тестування, ізоляція в громаді, обмеження в пересуванні, відмова в роботі чи наданні медичної допомоги, зневага.

Загалом, стигма та дискримінація негативно впливають не тільки на якість життя людини, а й на загальний рівень соціальної адаптації. Тому протидіяти цьому слід не тільки шляхом виявлення та усунення причин такого переслідування, але й через створення гідних умов життя у суспільстві.

Суспільство встановлює власні критерії, за якими ділить людей на певні групи й категорії, визначає набір якостей, які вважаються нормальними і природними для населення. Зустрічаючись із різними людьми, не надто замислюючись, кожна людина визначає, хто є свій або чужий для неї особисто. Іноді незвичні риси чи поведінка сприймаються як недоліки чи вади людини, що переводить її до класу неповноцінної особистості.

Наявність стигматичних переконань щодо ВІЛ/СНІД залежить від певних факторів:

- Віку – молоді люди, підлітки, як правило, краще обізнані щодо проблеми ВІЛ, тому й рівень стигми серед них нижчий, а рівень освіти та знань щодо шляхів передачі ВІЛ вищий;
- Ставлення до статевих стосунків – упереджене ставлення певної частини дорослого населення посилює стигму;
- Наявність особистих стосунків з людьми, які живуть з ВІЛ – люди з такими стосунки мають значно менший рівень стигматизації, або не мають його взагалі.

Причини, які провокують формування стигми та дискримінації щодо ВІЛ-позитивних людей:

1 – захворювання на ВІЛ пов'язують з відповідальністю носія за свою поведінку. Виникнення стигми пов'язане з негативними емоціями людей або завищеними моральними засадами. Оскільки основні шляхи передачі ВІЛ-інфекції пов'язані із ризикованою поведінкою (незахищений секс, спільне використання ін'єкційного інструментарію), то значна частина суспільства вважає ВІЛ-позитивних людей винними у набутті свого статусу.

2 – ВІЛ/СНІД є невиліковною хворобою або такою, що суттєво загрожує життю людини. З появою перших хворих на ВІЛ/СНІД вважалось, що вони приречені, тобто отримання діагнозу означало звістку про близьку та неминучу смерть. Розробка ефективного підтримувального лікування позитивно вплинула на суспільну думку, але міфи та стереотипи і далі спрямовують загальне сприйняття ситуації в негативному руслі.

3 – ВІЛ/СНІД є заразною хворобою. Надзвичайно сильно стигма асоціюється із хворобами, якими легко можна заразитися або якщо вони можуть бути небезпечними для інших. З огляду на такі характеристики ВІЛ/СНІД з великою долею вірогідності буде викликати у людей стигму.

Основні прояви стигми та дискримінації щодо людей з ВІЛ/СНІДом, найбільше поширені в суспільстві:

- Неприйняття та уникання людей, які живуть з ВІЛ;
- Дискримінація людей, які живуть з ВІЛ; примусове тестування на ВІЛ без попередньої згоди та дотримання конфіденційності з подальшими утисками;
- Насильство над людьми, які живуть з ВІЛ;
- Ізоляція людей з ВІЛ-статусом.

Для подолання стигми та дискримінації в суспільстві дуже важливе значення має рівень толерантності до людей, які живуть з ВІЛ-статусом. Для цього потрібна активна державна політика та активізація громади, просвітницька та інформаційна робота з урахуванням тих проблем й недоліків, які мають місце в суспільстві.

Формування позитивно налаштованого інформаційного простору.

Певний страх перед інфікуванням ВІЛ з боку пересічного громадянина вказує на те, що багатьох людей непокоїть можливість передачі ВІЛ в будь-якій ситуації буденного життя. Цей необґрунтований страх чітко показує, як неповна, неясна, а часто негативна інформація про ВІЛ і СНІД може викликати небажані наслідки.

Тому дуже важливо є надавати інформацію не тільки про шляхи передачі ВІЛ, але й розказувати про те, як ВІЛ не передається. Необхідно робити наголос на тих типових ситуаціях, які зазвичай викликають у людей страх (наприклад, контакт з потом, слиною, укуси комара) та обов'язково пояснювати, чому у наведених прикладах передача ВІЛ малоімовірна або неможлива.

Потрібно розширяти зміст надаваної інформації шляхом включення матеріалу не тільки про трансмісію ВІЛ і СНІД, а також про те, що означає жити з ВІЛ; про навички необхідні людям для запобігання інфікуванню; про те, як можна бути інфікованим та разом з тим вести здоровий і продуктивний спосіб життя.

Необхідно пояснювати суть поняття стигми; його шкідливий вплив на людей, які живуть з ВІЛ, їхні родини та суспільство; а також пояснювати яким чином кожна людина здатна долучитися до подолання стигматизації. Усвідомлення та розуміння того, наскільки стигматизація є небезпечна, допомогло б у її подоланні.

Щоб ефективно боротися із стигмою та дискримінацією, політику та програми слід спрямовувати на відокремлення поняття ВІЛ-статусу від делікатних соціальних проблем, які пов'язані з його передачею і є табу, а саме від теми про

статеві стосунки та ін'єкційне вживання наркотиків. Це можна зробити з використанням з використання інформації про ефективні методи профілактики. Наприклад, пояснювати, як ВІЛ передається або не передається на основі нейтральних фактів і не надавати цій інформації емоційного відтінку. Усі державні установи та громадські лідери, які формують та зміцнюють цінності суспільства, мають взяти на себе ініціативу щодо зменшення стигматизації, демонструючи неупереджене, справедливе та рівноправне ставлення до різних категорій населення.

У період з 17 по 28 листопада 2014 року фахівцями із соціальної роботи Золочівського районного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводяться групові профілактичні заходи у школах району з питань профілактики ВІЛ/СНІДу, основною метою яких є формування толерантного ставлення до ВІЛ-позитивних та хворих на СНІД.

Як показує практика, високий рівень освіти та поінформованості допомагає людині краще розібратися в проблематиці та менше реагувати на існуючі публічні правила щодо прийняття людей з ВІЛ/СНІДом.

Суспільство встановлює власні критерії, за якими ділить людей на певні групи й категорії, визначає набір якостей, які вважаються нормальними і природними для населення. Зустрічаючись із різними людьми, не надто замислюючись, кожна людина визначає, хто є свій або чужий для неї особисто. Іноді незвичні риси чи поведінка сприймаються як недоліки чи вади людини, що переводить її до класу неповноцінної особистості.

Наявність стигматичних переконань щодо ВІЛ/СНІД залежить від певних факторів:

- Віку – молоді люди, підлітки, як правило, краще обізнані щодо проблеми ВІЛ, тому й рівень стигми серед них нижчий, а рівень освіти та знань щодо шляхів передачі ВІЛ вищий;
- Ставлення до статевих стосунків – упереджене ставлення певної частини дорослого населення посилює стигму;
- Наявність особистих стосунків з людьми, які живуть з ВІЛ – люди з такими стосунки мають значно менший рівень стигматизації, або не мають його взагалі.

Основні прояви стигми та дискримінації щодо людей з ВІЛ/СНІДом, найбільше поширені в суспільстві:

- Неприйняття та уникання людей, які живуть з ВІЛ;
- Дискримінація людей, які живуть з ВІЛ; примусове тестування на ВІЛ без попередньої згоди та дотримання конфіденційності з подальшими утисками;
- Насильство над людьми, які живуть з ВІЛ;
- Ізоляція людей з ВІЛ-статусом.

Для подолання стигми та дискримінації в суспільстві дуже важливе значення має рівень толерантності до людей, які живуть з ВІЛ-статусом. Саме для цього спеціалістами ЗРЦСССДМ і ведеться просвітницька та інформаційна робота з урахуванням тих проблем й недоліків, які мають місце в суспільстві.

відділу соціальної роботи
ЗРЦСССДМ

Ольга С